

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: SIMRISHAMN Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

Ehrnbergs garveri.	s. 2.
Julfirandet.	s. 6.
Påsk.	s. 7.
Bäckhästen.	s. 8.
Gastar, vättar och "pengabloss."	s. 8.
Original i Simrishamn.	s. 9-11.
Rackare och "kloka".	s. 9.
"Mälesjukan."	s. 10.
Dragare.	s. 11.
Vintersport.	s. 12.
Historier.	s. 13.
Hur jungfrurna bjöd till måltid.	s. 14.
Katarina Holgersson.	s. 14.

ACC. N.R.

A 7629:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
-Socken:- Simrishamn Berättat av:
Uppteckningsår: 1941. Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Familjen EHRNBERG följde uppteckningsarbetet med största intresse, och under en angenäm bjudning hos Fru Ehrnberg gjordes följande uppteckning.

Närvarande voro:

FRU HANNA EHRNBERG, född den 26/4 1861 i Borrby, adr. Kvarteret stadshagen 7-8.

FRÖKEN ANNA-LISA EHRNBERG född i Simrishamn

FRÖKEN MATHILDA JOSEFINA BENGTSSON, född den 15/3 i Simrishamn
adr.: Norra Tvärgatan 8, Simrishamn

F.D. PORTVAKT OLA JÖNSSON, född den 2/5 i Vanstad, adr.: Hörnet
av Stenbocksgatan och Ehrenflyktsgatan, Simrishamn
samt UNDERTECKNAD.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7629:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Söcken: Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fru Ehrnberg:

Ehrnbergs garveri.

-När jag kom hit, var här endast tre gesäller på garveriet. Min man hade varit ute och studerat och ändrade om det till fabriksdrift. N.P. Ehrnberg var en farfar till min man. Han var lärare vid skolan och blev förtjust i Rörbecks enda dotter, varför han övergav rektoratet och blev garvare. Honom minns jag dock inte, men ända tills för ett par år sedan levde här en gammal dam i kapten Hembergs fastighet, som hade känt honom. Vi ha inte ens något fotografi av honom. Jonas Rörbeck är den förste i garveriets historia och var den som 1808 grundlade fabriken

Fröken Bengtsson:

-Jag har hört, att gravstenen över Nils Petter Ehrnberg är lika stor under jorden som över.

Ola Jönsson:

-Det har jag också hört sägas. När de körde den till kyrkogården behövde de 3 à 4 par hästar. Stenen är för resten tagen just på den plats där de hittade honom död. Han hade fallit i vattnet, och så tog de upp stenen på den plats där han dog för att hedra hans minne. Gamle "Nils Präst" hade tjänat hos Ehrnbergs. Han bodde i Stora Tvärgatan, där nu Anders Nilsson bor. Han tjänade hos Nils Petter Ehrnberg, och han talade om att fyra par hästar drog stenen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7629:3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Fru Ehrnberg:

-Förutom de tre gesällerna var där arbetskarlar, Mårten, "Krassen", en dräng och Emilie Lindskog. Hon gick och spikade skinn samt satt och klippte hästsvansar. Det var när Josefina Bengtsson var ung. Det stod barklass på hela vår gård. Vagnarna stod ända upp till fotograf Carlssons. På vagnarna var höga spjälor. Dessa lass kom uppifrån skogsbygden, från Rörum etc. Josefinas far stod alltid och mätte med ett stort mått och han hade då alltid stora vantar på sig. Josefinas far hette Bengt Persson men kallades ju allmänt för "Store-Bengt", därför att han var så stor. En gång när han var ute och reste, gick tåget itu, och då sade folk:

-Det var väl inte underligt, så stor som han är!

Gamle tysken Hembergs häst drog kvarnen. De körde med en halt häst. Kvarnen var precis som en kaffekvarn. De körde till ån för att skölja hudarna. Jag minns en julafton att det blev en sådan snöyra, och de voro rädda att hudarna skulle ge sig iväg ut på sjön. Då var Store-Bengt med ute och hjälpte till att "bärga" hudarna. Min man var också med. Det var rent mörkt ute.

Ola Jönsson:

-Jag minns också hur de körde hudar ned till ån. Hudarna kördes ned till ån i många år. En höst hade vi 400 hudar där nere. Jöns "Pölsa"/Nilsson/. Mårten Komstedt och jag var med på den tiden.

-Inte skulle jag kunna ligga en hel natt i sta'n utan att stiga upp och se om hudarna, sa' Mårten Komstedt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7629:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
-Socken: Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fröken Ehrnberg:

-Där var lantbruk till garveriet förr, den s.k. assessamarken'. Farfar hade sålunda lantbruk, tre hästar och sju kor och farmor sålde mjölk. Johan Månsson, som slog ihjäl sig, passade korna. Farmor fick nöthåret, "fåtoet". Det lades upp på vinden och torkades och såldes sedan till mattor. Min farfar arrenderade också de s.k. donationsjordarna. I äldsta tid var jordbruket huvudsaken vid garveriet, men när min far kom hem, slopades det. Jag minns i min barndom, att gesällerna såsom Erlek och Zachrisson åt åt hos oss. Erlek bodde inom garverigården.

Ola Jönsson:

-Han låg där också. På den tiden hade de alltid en brännvinsflaska inne på kontoret. Så kom Erlek in och frågade:

-Var är fabrikören?

Där stod som sagt alltid en brännvinsflaska med malört i och det hade de i alla butiker och bjöd på.

Fru Ehrnberg:

-Från jul och ända till sommaren kom skomakarna och köpte skinn av oss för hela året samt betalade sina räkningar.

Fröken Ehrnberg:

-Marknadsdagar var bordet aldrig avdukat hos oss, så stor var kommersen.

Ola Jönsson:

-Så sålde de på ett års kredit. De körde ända till Kiviks marknad med läder. Espersen höll på med det sedan fabrikör Ehrnberg slutat upp. Det kom ju andra tider och försäljningen lades om mera rationellt.

Skriv endast på denna sida!

M. 7629:5

ACC. N:R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
-Socken:- Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fröken Bengtsson:

-Det arbetades från kl. 5 på morgonen till halv sju på kvällen. En halv timme anslogs till frukost, och en timme till middag. Jag gick omkring och serverade flöttmatarna och göken. Vi hade ju någonting som kallades "me'afton". "Krassen", Erlek och Store-Bengt, min far, var då i fabriken. Se'n kom Märten och Klaus, och så småningom en efter en. Det Ehrnbergska garveriet gick raskt framåt. När jag kom med göken, fick jag ofta hjälpa till i drivbänkarna. Jag var så intresserad av blommor.

Ola Jönsson:

-De torkade förr mycket limläder nere vid Skansen, där nu upplagsplatserna äro belägna. Ström, som hade garveri där nu musé är, kokte mycket limläder.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7629:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: Simrishamn. Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

✓ Julfirandet.

Fru Ehrnberg:

-Då samlades hela släkten. Julklapparna kastades alltid in. Hos oss förekom aldrig julaspöken. I vår släkt hade vi alltid "lammabog", det var tradition år från år. Den saltades och röktes och se'n koktes den. Den äts med sirap på. Jonas Ehrnbergs far införde den traditionen. Eljest hade vi som julmat lutfisk och gröt och klenor. Herrarna drack romtoddy, och vi höll på till klockan tolv på natten. Vi drack the med kakor. Sedan åt vi sillsallad, köttbullar, julkorv, skinka och lammabog. Se'n åt vi lutfisk med gröt, klenor och sylt efteråt samt ett glas vin. Sylta och rödbetor förekom aldrig i vårt hem. Dem hade vi ätit upp innan det var jul! Men till klenorna serverades alltid ett glas madeira, och så hölls därtal. Sedan roade vi oss med att knäcka nötter och dricka romtoddy samt äta fikon och russin. Vi hade alltid julgran med köpta ljus i, och vad julgransprydnaderna beträffar, så använde vi samma saker år från år.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7629:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Socken: Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påsk.

Fröken Ehrnberg:

-Vid påsk ha vi alltid rullat ägg. Vi färgade ägg i lökskal, och så band vi blommor på eller också litet hundkex. Varje påskafton går jag än i dag med barnen och plockar hundkex. Lilla Kristina var med i år. Och så rullar vi ägg. Min faster, fru Malmgren, kom förr ner varenda påsk och deltog i ägg-rullningen. Allt som behövdes var en takpanna eller en skärbräda och så litet sand. Jag minns när rektor Ahlgren var hos oss. Då rullades det om ettöringar. Rektor Ahlgren var rektor vid pedagogien.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No. 7629:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Söcken: Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bäckahästen.

Fröken Bengtsson:

-Min far berättade, att när han var liten pojke och skulle gå till assessagården där senare Fischer bodde, så var de så rädda för Bäckahästen.

Ola Jönsson:

-Här rann en bäck i Modéns trädgård och där huserade Bäckahästen. Hur många som helst av pågarna kunde få plats på hans rygg, men när han var fullastad, gav han sig iväg och sprang ned i vattnet.

Gastar och Vättar: har man inte talat om men enl. Fröken Bengtsson såg de gamla "pengabloss" ungefär där Sigfrid Anderberg nu bor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7629:9.

Landskap: Skåne
Härad: Järrestad
Socken: Simrishamn
Uppteckningsår: 1941

Upptecknat av: Walter Welin
Adress:
Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Original i Simrishamn.

-Här var många original förr i tiden.
Flinkenberg var en stor grov man och svart.

Fröken Bengtsson:

-Vi glyttar sprang alltid efter honom.

Ola Jönsson:

-Jag bodde mitt emot honom. Han gick långa vägar bara för att köpa snus. Han var klädd i en lång bonjour. Så var här "Hans Öland", en mästertjuv, och när han stal, så brukade han säga:
-Ack pågar bry er inte om det. Det jag tager med ena handen, det ger jag med den andra. Petter Larm var en sjöman som brukade gå med kött från slaktarna på torget. Jöns Krak var uppappare på Svea. Krak kallades han därför att han tjänat hos en som hette Krak. Vi hade fyra tvättgummor: Hanna Massa, Hanna Sotare, Hanna Smörjare och Hanna Mickela.

Fröken Bengtsson:

-Och Rackare-Magretan gick och drev och var galen efter fülle. Hon föll i ett kärr och kvävdes.

Ola Jönsson: Rackare och "kloka".

-Förr i tiden skulle de ha en rackare i vart härad, som kunde ta skinnen av hästarna. Om det var aldrig så kallt fick han stå en god bit från gården och flå av skinnen. Ingen ville umgås med en rackare. Rackare Kristian Brolin i Ravlunda hade mycket höga tankar om sitt yrke. Han brukade på skämt säga, att prästen inte var en så högt uppsatt man som han.

-Montan/kyrkoherden/ är bara sockentjänare, brukade han säga, men jag är häradstjänare.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7629:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 -Socken:- Simrishamn Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Ola Jönsson:

-Rackarna kunde mer än andra människor. På Nyhem skulle en rackare en gång kastrera unghästar, och han skar upp en bit för mycket så att började blöda. Men rackaren sade lugnt: -Det var bra att jag kom ihåg färgen! Han stannade blodet genast. Mera behövdes inte. Han låg inne med hemlig kunskap. En annan gång hade en häst blivit skuren på benet och de bar vatten och slog på, men en gammal bonde från Näbb kom och stannade blodet. Han hade en sådan makt att han kunde.

Djuren rökades förr. Jag tjänade en gång på ett ställe, och vinskulle köra med ett lass, men hästarna blevo sjuka. De togs in och rökades i fårarhuset. De hade bara fått för mycket havre, det var hela felet. En starka fåradoften gjorde dem friska. Människor kunde få målesjukan. Om två gått igenom en och samma dörr på en gång, så blev de sjuka. För att de skulle bli krya måste de mätas. Folk kunde också få "flygande ormen". Min fru fick en gång stora vita knutor på ryggen. Vi gick till Elna Gresa med detsamma, och hon sa' att det var "flygande ormen". Men det var lögn - det var skäktor! Åsums-pågen i Rörum kunde också göra mycket. Folk behövde inte själva resa dit. De behövde bara visa skjortan eller linnen, så kurerade han dem. Fru Lundin här i staden brukade ofta "mäta", det vet jag.

H. C. 16

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

7629:11

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Järrestad

Adress:

Socken: Simrishamn

Berättat av: Fru Ehrnberg m.fl.

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dragare.

Mårten Kusk bodde vid Svea och var dragare.

-Jag är ingen vanlig människa!, brukade han säga.

När han kom hem med sin förtjänst, brukade han säga till sin hustru:

-Där har jag min förtjänst, men var har Du d i n?

Här var fyra dragare i Simrishamn: Holmgren, Lars Dragare, som ännu lever och boer vid Prästgatan, Anders Dragare samt Mårten Dragare.

Håkan Vacker

slog sten nere på Skansen

"Henrik med påsen"

gick med posten

Karl Månsson

var köttbärare liksom Petter Larm

Lina Tosa

gick omkring och samlade lump och gamla cigarrstumpar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7629:12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Järrestad Adress:

Socken: Simrishamn Berättat av: Fröken Ehrnberg

Uppteckningsår: 1941 Född år i

Vintersport.

Fröken Ehrnberg:

-Fröken Björkegren brukade berätta, att deras fastighet köptes av läderfabriken. Där utanför var vår kälkbacke. På backen stod en rönn. Från den höjden åkte vi kälke.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No. 7629:13.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
~~Socken:~~ Simrishamn Berättat av: Fröken Ehrnberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fröken Anna-Lisa Ehrnberg berättade följande verkligt utmärkta historier:

-Nils Ohlin visste allt vad som hände här i sta'n .När disp. Malmgren, som var gift med min faster var död, mötte jag honom och han sa:

-Hö, hö, Malmgren död!

Men nu kommer det roliga. När jag var sjuksköterska på lasarettet under förra kriget, bad jag en dag översköterskan att få gå ut och hälsa på Olin. När jag kom ut och frågade honom om han kände igen mig, så sade han med ett tandalöst grin:

-Ny piga? Hö, hö!

När vi startade museet, gjorde jag ibland uppköp på auktioner. I Gladsax hade jag en gång köpt en massa träsaker och när jag ropade in en pjäs, sade roparen:

-Vem var det?

-Fröken Ehrnberg!, svarade jag naturligtvis.

-Oh, det kan ni tro är en antik fröken!, svarade då roparen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No. 7629:14

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Järrestad

Adress:

Socken: Simrishamn

Berättat av: Fröken Ehrnberg

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fröken Anna-Lisa Ehrnberg:

-När jungfrurna kom och bjöd till måltid i det Ehrnbergska hemmet, så sade de alltid:
-Behgar herrskapet komma och dricka kaffe och passera!

- - -

Om Katarina Holgersson:

-Katarina Holgersson är så förtjust i blommor.
Katarina lagar än iddag nät till Nils Olsson. När kriget bröt ut, kom hon till oss och sade:
-Nu tar jag ut mina pengar! Hur gör fru Ehrnberg med sina? Jag låter dem inte stå i banken! För jag litar inte på bankerna!
När gamla Mor Davidsson var död, sade hon:
-Tänka sig, hon hade 5.000 efter sig!
Det blev litet pengar efter Kristina Holgersson kallad "Lilla Kristina", en sömmerska, och Katarina sade:
-Där satt hon och väntade på att hon skulle ärva mig, men det blev jag som ärvde henne!

Skriv endast på denna sida!